

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 28-05-2020 r.

Adam Bodnar

XI.7036.22.2019.AKB

Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej

al. J. Ch. Szucha 25
00-918 WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze!

Mając na uwadze zbliżający się termin rekrutacji do szkół, chciałbym ponownie postulaty skierowane do Pana Ministra w piśmie z 18 lipca 2019 r. **w sprawie prawnego ograniczenia możliwości swobodnego wyboru szkoły ponadpodstawowej przez osoby objęte kształceniem specjalnym**. Mimo że sprawy indywidualne, na kanwie których skierowałem poprzednie wystąpienie, zakończyły się zgodnie z oczekiwaniami wnioskodawców, z perspektywy obowiązujących przepisów prawa problem wciąż pozostaje nierozwiązany, a do mojego Biura nie wpłynęła odpowiedź Pana Ministra w tej sprawie. W związku z tym chciałbym podkreślić, że art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, t.j.; dalej jako: „ustawa o RPO”), przewiduje, że organ, organizacja lub instytucja, do których zwróci się Rzecznik, obowiązane są z nim współdziałać i udzielać mu pomocy, a w szczególności udzielać Rzecznikowi żądanych przez niego informacji i wyjaśnień.

Moje wątpliwości z perspektywy prawa do równego traktowania wciąż budzi przepis art. 127 ust. 13 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 910, z późn. zm.; dalej jako: „u.p.o.”), zgodnie z którym starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, na wniosek rodziców, zapewnia mu odpowiednią formę kształcenia, uwzględniając rodzaj niepełnosprawności. Zgodnie zaś z ust. 15 tego artykułu, jeżeli powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka nie prowadzi szkoły specjalnej lub ośrodka, o którym mowa w art. 2 pkt 7 u.p.o., odpowiednich ze względu na rodzaj niepełnosprawności, starosta tego powiatu kieruje dziecko do najbliższego powiatu prowadzącego taką szkołę lub ośrodek, który dysponuje wolnymi miejscami.

Ze wskazanych przepisów wynika, że uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, do których w dużej mierze zaliczają się osoby z niepełnosprawnościami, są – w przeciwieństwie do pozostałych uczniów – objęci rejonizacją. Placówki położone dalej niż w najbliższym powiecie od ich miejsca zamieszkania są *de facto* niedostępne dla tej grupy uczniów – jest to brak dostępności na poziomie prawnym oraz bariera systemowa. Choć niektórzy starości podejmują decyzje z uwzględnieniem wniosków rodziców co do wyboru szkoły dla ich dzieci, to takie działanie nie jest wprost przewidziane w u.p.o.

Tego rodzaju zróżnicowanie sytuacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w stosunku do tych, którzy nie legitymują się orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, nie wydaje się być uzasadnione i może prowadzić do ograniczenia prawa do edukacji tej grupy uczniów. Prawo do nauki gwarantuje każdemu, komu pozwalają na to kwalifikacje i talenty, możliwość pobierania nauki w szkołach wszelkich szczebli. Art. 70 Konstytucji RP wskazuje podstawowe gwarancje tego prawa, w tym zasadę powszechnego i równego dostępu do wykształcenia (art. 70 ust. 4 zd. 1 Konstytucji RP). Równość dostępu do wykształcenia należy postrzegać na tle ogólnej zasady równości obywateli wobec prawa, wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP.

Ograniczenie wynikające z art. 127 ust. 13 i 15 u.p.o. należy zatem rozpatrywać w kategorii postanowień o skutku dyskryminacyjnym, a tym samym jako naruszenie zasady równego dostępu do wykształcenia (art. 70 ust. 4 Konstytucji RP). Ponadto, zgodnie z art. 24 ust. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169), osobom z niepełnosprawnościami gwarantuje się prawo do nauki bez dyskryminacji i na zasadach równych szans. **Równość dostępu do wykształcenia oznacza, że każdy powinien mieć jednakową możliwość podjęcia nauki w szkole każdego szczebla.** Art. 24 ust. 3 tej Konwencji stanowi natomiast, że państwa-strony zobowiązane są umożliwić osobom niepełnosprawnym zdobycie umiejętności życiowych i społecznych, aby ułatwić im pełny i równy udział w edukacji i w życiu społeczności i w tym celu będą podejmować odpowiednie środki.

Biorąc pod uwagę wskazane regulacje należy stwierdzić, że ograniczanie osobom z niepełnosprawnościami możliwości wyboru szkoły ponadpodstawowej poprzez prawne narzucanie im korzystania z placówek położonych blisko ich miejsca zamieszkania stoi w sprzeczności ze wskazanymi wyżej zobowiązaniami Polski, które przyjęła na siebie ratyfikując Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych i może stanowić dyskryminację tej grupy uczniów w dostępie do wykształcenia na zasadach równych szans. Przepisy u.p.o. powinny uwzględniać preferencje uczniów i ich rodziców w zakresie wyboru szkoły, choćby miała to być placówka położona w innym województwie. Wydanie skierowania przez starostę mogłoby być połączone z obowiązkiem dołączenia do wniosku oświadczenia

lub deklaracji wybranej przez ucznia i jego rodziców szkoły o możliwości przyjęcia danej osoby, w przypadku gdy placówka ta nie jest położona w powiecie „najbliższym”.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o RPO, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionego problemu i podjęcie niezbędnych działań legislacyjnych w celu zniesienia ograniczenia co do wyboru szkoły przez osoby o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o podjętych w tej sprawie decyzjach.

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/